

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 16 • ČÍSLO 13 • VYŠLO 19. ZÁŘÍ 2014

zprávy

DĚČÍN – Romský fotbalový klub TJ Junior Roma hraje 3. třídu a vyhrává zápasy „kontumačně“, protože žádný jiný klub s ním nechce hrát. Hráči neodmítají fotbalisté Habartic, jako jediní, zatímco kluby jako Františkov nad Ploučnicí nebo Rybníště hrát odmítly. Argumentují tím, že hra TJ Junior Roma je agresivní a vulgární a všichni se Romů bojí. Trenér Romů Horváth nařčení odmítá a slíbil, že na hřišti bude klid. O kontumační výsledky nikdy z romských fotbalistů nestojí.

ŠTÝRSKÝ HRADEC (GRAZ, Rakousko) – Radní v jihorakouském Grazu, ve snaze zabránit žebřání Romů, s pomocí dotace nabídli Romům, že mohou pěstovat česnek s názvem Bioknoblach Romanes. Tento romský biočesnek, se silnou marketingovou podporou úřadů, mohou Romové prodávat v Rakousku a jiných evropských zemích. K projektu se připojila další města, například Banská Bystrica na Slovensku, nebo jiná města v Maďarsku, Chorvatsku a Německu. Projekt podporuje tvorbu pracovních sil pro Romy a pěstuje v nich pracovní návyky. Kritici, kteří se jinde v Evropě přece jen našli, nazývají projekt otrokářstvím.

PRAHA – Eduard Zeman, bývalý ministr školství, se vrací na úřad, kde působil před čtyřmi roky, tentokrát jako školský ombudsman. Otázkou zůstává, jakým může být ombudsmanem, když svůj názor na zvláštní školy jako ministr vyjádřil slovy: „Zvláštní školy jsou určitě naše specialita, ale nemyslím, že úplně špatná.“ Eduard Zeman je zastáncem autoritářského režimu, protože jeho představa o výkonu funkce školského ombudsmana spočívá v řešení konfliktů mezi učiteli a řediteli, mezi školami a úřady a mezi rodiči a učiteli. Děti, o které jde nejvíce, mu z jeho programu nějak vypadly. (kh)

z obsahu

Téma čísla:
Komunální volby
strana 1 a 6

Vzdělávání
strana 2

Nová kniha Paula Polanského
vzácná svědectví z Let
strana 4

Rozhovor se skupinou MIXES
strana 5

Romové, pojd'me všichni volit!

Atmosféru komunálních voleb již pocítil každý občan. Předvolební horečka a průšvihy jednotlivých stran v předvolebním boji nejsou ale nic, co by nás jako občany mělo od těchto velmi důležitých voleb odradit. Již v říjnu budeme znova vybírat nové zastupitele obcí. Třetinu republiky také čeká volba nových senátorů. Volební místnosti se otevrou v pátek desátého října odpoledne. Svoje zástupce na radnici můžou mít i Romové. Stačí jít k urnám a společně s ostatními volit. Ministerstvo vnitra na svých stránkách již zveřejnilo veškeré náležitosti nadcházejících voleb do zastupitelstev obcí a do Senátu. Mezi volenými kandidáty je i dost romských a proromských politických subjektů.

Volby do zastupitelstev obcí a doplňovací volby do Senátu se konají v pátek 10. října od 14 do 22 hodin a v sobotu 11. října od 8 do 14 hodin. Ve volbách může hlasovat každý občan, který má v obci, pro kterou volí, trvalý pobyt, je občanem České republiky a alespoň druhý den voleb mu bude 18 let. Mezinárodní právo ale umožňuje volit i tomu, kdo v den voleb nepobývá na území České republiky, ale je v den voleb v obci přihlášen k trvalému pobytu. Ve všech případech je ale podmínkou plnoletost. Volit tak mohou i občané členských států Evropské unie, kteří splňují podmínky pro přiznání volebního práva.

Místo konání voleb musí oznámit starosta obce

V den voleb volič musí přijít do volební místnosti a prokázat volební komisi svoji totožnost platným občanským průkazem nebo platným cestovním pasem. Od volební komise volič obdrží prázdnou úřední obálku opatřenou razítkem. Do této obálky volič dá lístek s kandidátem, kterého považuje za vhod-

foto: Sabir Agalarov

ného zastupitele svých práv v obci a vhodí ji do urny. V případě, že se v daném obvodu volí i do Senátu, dostane volič od komise ještě druhou žlutou obálku opatřenou příslušným razítkem.

Jak správně hlasovat

Jelikož máme dvoje volby – do zastupitelstva obce a v některých obcích i do Senátu, bude muset každý volič vyplnit dva hlasovací lístky. Hlasovací lístek pro volby do zastupitelstva obce může být vytištěn oboustranně. V záhlaví každého lístku je název obce a počet členů zastupitelstva, který má být zvolen. Kandidáti každé politické strany jsou uvedeni na společném hlasovacím lístku v pořadí určeném stranou, do které kandidát patří. Kandidáti mohou být součástí politické strany, politického hnutí, koalice, nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů, ale také individuálně kandidující nezávislí kandidáti nebo sdružení nezávislých kandidátů. Lístky dostanou vo-

lič nejpozději tři dny před dnem voleb, čili 7. října. Volič ale v místnosti může požádat o jiný hlasovací lístek. Všechny lístky musí být opatřeny razítkem obecního úřadu. V obcích, kde se volí i do Senátu, dostanou voliči speciální lístky pro každého kandidáta opatřené číslem. I tyto lístky dostanou voliči 7. října. S úřední obálkou vstoupí volič do prostoru určeného k úpravě hlasovacích lístků.

Pozor! Volíme jen jednu stranu. Můžeme také „vytlačovat“ kandidáty jinými.

Romský i neromský volič může svého oblíbeného kandidáta zvolit třemi způsoby. První způsob je takový, že člověk může označit křížkem ve čtverečku v záhlaví sloupce celou jednu stranu. Tím dává hlas tolika kandidátům této strany v pořadí dle hlasovacího lístku, kolik je členů zastupitelstva dané obce. Volič nesmí takto označit více stran. Pak by jeho lístek byl neplatný. Druhý způsob je, že volič může označit v rámečcích před jmény kandidátů křížkem toho kandidáta, pro kterého hlasuje, a to z kterékoli volební strany. Nejvýše však může zaškrtnout tolik kandidátů, kolik členů zastupitelstva obce má být zvoleno. Toto číslo je uvedeno v záhlaví hlasovacího lístku. Není-li vám něco jasné, neváhejte se zeptat volební komise, kolik kandidátů můžete zaškrtnout. Rádi vám odpoví. Třetí způsob kombinuje předchozí dva. Tento způsob můžete použít, chcete-li ze strany, kterou jste zaškrtnuli, „vytlačit“ několik kandidátů. V zásadě jde o zbytečně složitý systém, který ale funguje a lze jej pochopit na příkladu.

Příklad: Pokud do zastupitelstva obce má být zvoleno 9 členů zastupitelstva a vy jste označili volební

stranu s devíti kandidáty a kromě toho jste ještě zaškrtnuli pět kandidátů z dalších volebních stran, pak na základě vaší volby postoupí o jeden hlas dopředu čtyři kandidáti stojící jako první v pořadí ze strany, kterou jste zaškrtnuli. Ostatních pět kandidátů ze strany bude „vytlačeno“ pěti kandidáty z jiných stran, které jste zaškrtnuli.

Na co si musíme dát pozor

Můžeme označit pouze jednu stranu a v žádném případě ne více kandidátů, než je stanoveno pro vaši obec. V případě, že by bylo označeno více politických stran nebo více kandidátů, než je do zastupitelstva vaší obce potřeba, bude váš hlas neplatný. Proto, pokud si nejste jisti, je potřeba dobře se informovat u volební komise, kolik kandidátů můžete zaškrtnout. S volbami do Senátu je vše jednodušší. Stačí zaškrtnout jednoho kandidáta a vložit nepoškozený lístek do žluté obálky.

K říjnovým volbám se musí dostavit každý osobně. Jen v případě, že volič není schopen číst a psát, může za něj jít jiný volič a pomoci mu vyplnit hlasovací lístky. Zejména ze závažných zdravotních důvodů může volič požádat obecní úřad, aby mohl hlasovat mimo volební místnost. Komise k takovému voliči je povinna vyslat své členy s přenosnou volební urnou, úřední obálkou a hlasovacími lístky.

Hlasování mimo místo trvalého pobytu není povoleno

V komunálních volbách není možné hlasovat jinde, než v obci, kde má volič trvalý pobyt. Volit tak není možné ani na ambasádách či konzulárních úřadech v zahraničí. Volební zákon nepřipouští ani při volbách do Senátu hlasování v zahraničí. Sabir Agalarov

foto: ČTK

zprávy

PROSTĚJOV – Předvolební plakáty hnutí ANO poničil neznámý vandal. Jeho terčem byl romský student, osmnáctiletý Ondřej Provazník, který figuruje na 26. místě kandidátky. Provazník je aktivní v komunální politice již několik let. Od roku 2007 je členem zastupitelstva dětí a mládeže Prostějova, a to ve funkcích starosty a místostarosty. Na jeho fotce neznámý pachatel napsal: „Nezvolit negra!“ – mimo jiné. Policie šetří případ jako poškození cizí věci. O rasismu se nemluví.

NOVÝ BOR – Situaci v neklidném regionu se pokusila uklidnit organizace Pražská společnost a uspořádala zde akci, kterou nazvala Romaňi cerha (Romský stan). Ten stan byl postaven v městském parku a pořádaly se v něm interaktivní programy složené z workshopů pro žáky základních škol i veřejnost o romské kultuře, jazyku a historii. Vystoupily soubory Gipsy Spirit Vojty Lavičky, Terne Čhave a romský muzikant Mário Bihári. Akci podpořila radnice a místní Romové.

ČADCA (Slovensko) – Kněz Emil Floriš na bohoslužbě prohlásil, že Židy z celé Evropy odváželi do koncentračních táborů proto, že byli nenáviděni, což si způsobili sami. A pokračoval: „Nyní hrozí, že na řadě jsou Romové. A víte proč? Protože zneužívají systém a dobrotu lidí.“ Na bohoslužbě byly stovky věřících. Pro agenturu SITA uvedla Lucia Kollárová, mluvčí Ústředního svazu židovských náboženských obcí na Slovensku.

PRAHA – Statistický průzkum názorů obyvatel z poslední doby ukazuje, jaké problémy Češi považují za největší. Na 1. místě se s 55 % objevila nezaměstnanost, na 2. místě s 50 % politická reprezentace, na 3. místě se 47 % romská menšina a teprve pak se 41 % korupce. Vida, koho mají Romové za nejbližší sousedy! **(kh)**

Letní tábor byl skvělý

Týdenní letní tábor dětí z Muzea romské kultury se konal na táborové základně v Chlébském na Vysočině. Skupina 18 odvážných astronautů se vydala do vesmíru sbírat hvězdný prach, který se omylem ztratil z přesýpacích hodin na naši zeměkouli. Bez hvězdného prachu nemůže na Zemi fungovat život ani čas. Astronauti plnili na jednotlivých souhvězdích nejruznější úkoly a za ně získávali pytlíčky s důležitou surovinou. Tábor byl plný veselých her a bojovek, nechyběla noční hra, diskotéka, rukodělné vyrábění, ani výlet do okolí a na hrad Pernštejn. Děti se zábavnou formou dozvěděly také spoustu informací o vesmíru, zdravotvědě i o sobě samých. Na konci tábora se astronautům podařilo získat potřebné množství hvězdného prachu a planetu Zemi se podařilo zachránit. Uf! Velké díky patří všem dobrovolníkům a dobrovolnicím, bez kterých by se tábor nepodařilo zrealizovat a dále Magistrátu města Brna a radnici Brno Střed, kteří akci podpořili finančně. Všem moc děkujeme a těšíme se zase za rok!

Petra Band'ouchová

koordinátorka projektu Doučování, Muzeum romské kultury

Ondřej Berki: Spolupráci policie a asistentů přímo cítím

Jak vy osobně vnímáte součinnost asistentů prevence, okrskářů a policie ČR?

Já ji nevidím, já ji přímo cítím. Zní to trochu přehnaně, ale výsledky spolupráce jsou opravdu hmatatelné, a to jen a jen proto, že nám všem jde o totéž – pořádek a bezpečnost.

Jaký máte pocit z tohoto konkrétního případu?

Z lidské stránky špatný – to pro hyenismus, ale z profesní – je vidět, že nulová tolerance nám funguje, máme situaci rozpracovanou, rozklíčované důležité osobnosti v lokalitě, víme, kam zajít, koho se zeptat, a to nám přináší výsledky.

Jaké máte plány do budoucna?

Zůstat nadále strážníkem, komunikovat s lidmi na ulici, psát si do deníku jejich poznatky, pomáhat všude tam, kde je to potřeba... no, prostě jsem strážníkem ze staré školy a byl bych rád, kdyby to tak zůstalo co nejdéle.

Kromě poděkování představitelů Policie ČR ocenil strážníka za jeho dobrou práci také primátor města Tomáš Hanzel.

„Jak bylo již nesčetněkrát řečeno, bez spolupráce s občany se policie neobejde. Je to jednoduchá „matematika“: VY + MY = TÝM. Jedině společnými silami jsme schopni změnit naše město k lepšímu. Díky proto patří také těm, kterým není lhostejné, co se okolo nás děje,“ řekl primátor Tomáš Hanzel.

rozhovor vedl: Lukrecius Chang

Novela školského zákona může být krok správným směrem

Zástupci nevládních organizací, škol i rodičů dnes seznámili předsedy školských výborů obou komor Parlamentu ČR Jaromíra Jermáře a Jiřího Zlatušku s problémy, kterým čelí děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Na setkání pořádaném Nadací Open Society Fund Praha také podpořili, byť s připomínkami, chystanou novelu školského zákona.

Setkání se zúčastnili členové Nadace Open Society Fund Praha, České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání, společnosti Člověk v tísni, Univerzity Palackého, rodiče dětí se zdravotním postižením a romští aktivisté, kteří poznali bariéry v českém školství na vlastní kůži. Vystoupila i Veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová a ředitel ZŠ Poběžovice Vladimír Foist.

Hlavním tématem byla chystaná novela školského zákona, která má přístup k žákům se speciálními potřebami zlepšit. Oproti současnému důrazu na stanovení diagnózy dítě-

te by nově měly poradenské instituce především určit míru a typy podpůrných opatření, které konkrétní žák potřebuje pro plnohodnotné studium.

„Novela školského zákona je krok správným směrem, neboť usnadňuje přístup dětí k podpůrným opatřením, například významně zlepší přidělování asistentů pedagoga. Poukázali jsme ale i na její dílčí nedostatky, které vidíme například v navrženém způsobu, jak zařadit dítě do speciální školy. Novela navíc neposílá do systému více peněz, je proto nezbytné současně připravit a schválit reformu financování regionálního školství,“ uvedl Filip Rameš, manažer Nadace Open Society Fund Praha.

Na novelu naváže katalog podpůrných opatření zpracováváný v rámci projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v České republice. Vedoucí projektu Jan Michalík z Univerzity Palackého proto na setkání představil

detaily jednotlivých opatření. „Změna zákona je nutně doprovázena dalšími opatřeními přímo ve školách a na pedagogických fakultách, neboť řada učitelů není na aplikaci podpůrných opatření připravena. Přitom učitel je základním stavebním kamenem celého systému. Bez jeho fundovanosti, nasazení a náležitého ohodnocení nemůže navržený model nikdy fungovat,“ řekla ombudsmanka Anna Šabatová.

Nadace Open Society Fund Praha, jedna z pěti největších nadací v Česku, se oblasti školství dlouhodobě věnuje. Hájí rovné šance na vzdělání pro všechny děti a přispívá k zavádění moderních metod do výuky. „Cílem dnešního setkání bylo zprostředkovat politikům nejruznější pohledy na české školství. Věříme, že diskuse s různými aktéry přispěje k vyšší kvalitě projednávání zákonů,“ dodal Filip Rameš.

Open Society Fund Praha
foto: Sabir Agalarov

Cíl inkluzivního vzdělávání v nedohlednu

Začátek školního roku probíhal ve znamení nástupu nejvyššího počtu prvňáčků za posledních 20 let, dosáhl snad výše 115.000 dětí, které výuku zahájily. Tento příznivý vývoj nebude dále pokračovat, jak říkají prognózy odborníků, bohužel.

Objevily se však nové prvky ve vývoji počtu dětí na školách, které by mohly předznamenávat jisté potíže, neřku-li, že jsou znamením jistého tápání ve vývoji vzdělanosti a výchovy na české škole.

Mám na mysli inkluzivní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu. Abychom si nalili čistého vína: taktó odborně se vyjadřuje letitý fakt vyloučení romských dětí právě z tohoto hlavního vzdělávacího proudu, kterým není míněno nic jiného než to, že tyto děti jsou vylučovány do tzv. segregovaných škol, sice základních, ale rozhodně ne v hlavním vzdělávacím proudu, nýbrž mimo něj. Kdo se snaží tvrdit opak, neví, o čem mluví.

Tím novým prvkem bylo, že se v základních školách v prvních třídách objevil větší počet romských dětí. O to se postarala špatná legislativa v bytové oblasti a neblahé úsilí našich obcí, které mají na svědomí tvorbu vyloučených lokalit – ghett. Romské děti pak směřují spádově do jedné školy. Tam se setkávají s žáky ostatními.

Tímto faktem byli mnozí rodiče znechuceni. Okamžitě nastalo pře-

místování jejich dětí do jiných škol. Objevují se titulky nejen v našich médiích, ale k dovršení všeho i v celé Evropě: „Úprk před romskými žáky v české škole“. Ostuda! A ne malá. Ukazuje na cosi dost nezdravého v českém státě. Tento titulek už navždy zůstane zaznamenán v análech českého školství pro rok 2014 jako černá skvrna. Takový vývoj v dalších letech bude pokračovat. Protože na rozdíl od českých dětí (rozlišení není mým úmyslem, nýbrž nástrojem označení nepochybného faktu), romské děti se na české škole budou vyskytovat stále více a více, s tím asi nikdo nic nenadělá. Bylo by dobré si tento fakt vývoje uvědomit a pokusit se s ním pracovat. Pak tento trend nemusí znamenat pohromu, za jakou ji dnes už mnoho lidí považuje, nýbrž naopak posílení a změnu k lepšímu.

Sami učitelé přiznávají, že příčinou úprku ostatních žáků před romskými není nebezpečí snížení kvality výuky, nýbrž čirý a naprostý rasismus, mohu být tolerantnější a označit to za nedostatek tolerance, v níž je snaha rodičů dostat své děti na nejlepší školu prvotním příkazem, a ta s romskými žáky se jim nejeví jako taková. Nemusíme zdůrazňovat, že přítomnost romských dětí může být užitečná i pro děti ostatní, už tím, že jim může poskytnout více vědomostí sociálního rázu, zatímco romské děti od svých spolužáků mohou získat pojem pro

nastolování pravidel hry a chování a konečně taky přátelský postoj od jiných, který dosud silně postrádaly. A to nemluví o tom, jaký zážitek to udělá, až oni vstoupí do společnosti jako dospělí jedinci. Pochopitelně, nemusí to být proces bezbolestný a jednoduchý.

Ale tam zatím nejsme a za špatných okolností ani dlouho nebude. Nemůžeme předpokládat, že rodiče upustí od svého způsobu uvažování a že jen těžko se smíří s nevyhnutelným vývojem různorodé přítomnosti dětí na školách. Rozhodnutí rodičů dát dítě na školu, kterou si vyberou, je svaté a neporušitelné. Před námi je tedy, mírně řečeno, chmurná budoucnost začleňování romských dětí do hlavního vzdělávacího proudu, a to i při intenzivní snaze mnohých nevládních organizací o toto začleňování usilovat a prosazovat v praxi. Takový vývoj může trvat léta, pokud se vůbec prosadí, protože tu máme silné lobby a hloupost s předsudky na všech stranách, které se mohou prosadit. Co s tím?

Jako vždy se nabízí komplexní řešení, nikoliv jen oddělená dílčí opatření, která - izolovaná a nepropojená, nemohou uspět.

Jakéže to komplexní řešení je? Bohužel, o tom neví nic ani ministr školství. Poradíme mu?

Asi nic jiného nezbývá... Naše řešení v příštím čísle RH.

Karel Holomek

Anketní otázka

Jak se prosazuje inkluzivní vzdělávání romských dětí v české škole?

Martina Kačová

cestovní agentka letecké společnosti AIR NZ, Nový Zéland

Jsem ráda, že děti a mládež dostaly možnost a šanci vzdělávat se a rozvíjet. Já nevidím rozdíl mezi dětmi, jestli jsou to romské, čínské, bílé, nebo africké. Já vím, že každý z nás má nějaký ten potenciál, který by se měl rozvíjet. Rodiče by měli své děti podporovat a vytvořit jim podmínky pro kvalitní vzdělávání. Měli by je podržet a pěstovat v nich víru, že když budou chtít, že se mohou někam dostat, že mohou něco dokázat. Když ale budou říkat dětem, že nic nedokážou, že z nich nikdy nic nebude, protože jsou Romové, tak děti tomu uvěří. Už dopředu to vzdají, už nebudou ani v nic doufat a budou mít na celý život jen negativní pohled. To samé pak budou předávat svým dětem. Cením si, že Ministerstvo školství zaujalo k vzdělávání romských dětí kladný přístup. Doufám, že Romové toho využijí a budou s nimi spolupracovat, jak rodiče, tak romské organizace, školy a neziskovky. Přeji všem Romům hodně štěstí a úspěchu! Aby z našich mladých Romů byli doktoři, herci, sportovní trenéři, velvyslanci, právníci. Byla bych šťastná, kdybychom my Romové měli zastoupení ve všech oblastech života. Romové, Bůh vám žehnej!

Migel Horváth

aktivista a profesionální hudebník, Praha

Dotační program je zaměřen z velké části na romské děti. Podporuje mateřské a základní školy a také neziskové organizace a jejich programy zaměřené na podporu vzdělání a vzdělávání. MŠTM podporují, protože se mi líbí, že chce zajistit romským dětem kvalitní vzdělávání na standardních českých školách. V souvislosti s touto ideou by mělo ale prvořadě zrušit zvláštní školy a segregaci na českých školách, kde jsou už standardně umístěvané skoro všechny romské děti. Také by mělo podpořit likvidaci romských ghet, která enormně narůstají, a kde romské děti nemají vytvořené standardní české podmínky pro vzdělávání. MŠTM by mělo na českých školách podporovat romské pedagogické asistenty a v jedné smíšené třídě by nemělo být víc romských dětí než českých. Romské děti by měly být vystudované i proto, aby se mohly potom samy podílet na vzdělávání Romů. Říkám to i proto, že existuje mnoho českých neziskovek, které si založily na Romech svůj byznys.

Miroslav Kováč

předseda občanského sdružení Fórum CZ a předseda společnosti Strana rovných příležitostí, Horní Litvínov

V první řadě děkuji všem ministerstvům za jakoukoliv dotační podporu Romů. Vnímám je velice pozitivně a vážím si každé snahy o zlepšení našeho postavení ve společnosti, čehož lze jen stěží bez finanční pomoci dosáhnout. Romové procházeli různými obdobími, většinou s negativním pohledem na celou komunitu. Dnes tomu není jinak. To je hlavní důvod segregace, vyloučení, diskriminace, odmítání a v neposlední řadě rasismu na všech úrovních. To se zákonitě projevuje na prioritách a v životním stylu poměrně části Romů. Pokud si tedy uvědomujeme hendikep, který tady nepochybně je, musí společnost přijmout eliminující opatření. Je přece pro nás (pro společnost) výhodnější, když vychováme generaci pracujících Romů, schopných vydělat si na živobytí a bydlení, než to dotovat. Je to taky nepochybně jedna z cest, jak bojovat

se všude přítomným rasismem, diskriminací, vyloučením a segregací. Podpora studentů středních a vysokých škol je proto investicí do budoucnosti. Samozřejmě, naskytá se otázka: „Proč studenti z majority nepotřebují „žádné“ podpůrné dotační programy k získání vzdělání?“, při které v odpovědi zjistíme, že problém tkví v nerovném sociálním postavení rodin, jejich sociálním zázemí a rovných příležitostech v otázce zaměstnávání a bydlení. Jinými slovy – jinak vnímá vzdělání plně integrovaná, dobře situovaná rodina a jinak rodina žijící v bídě na okraji společnosti. Je proto velice důležité zaměřit se na takové rodiny komplexně, protože rodič má největší vliv na své děti a především rodina směřuje jejich budoucnost. Je to taky jedna z cest, jak odbourávat ghetta, ve kterých se sociálně patologické jevy pouze kumulují. Dnes můžeme s jistotou říct, že taková podpora přináší efekt, protože již snížila počet nevzdělaných Romů.

MŠMT se mimo jiné zaměřuje i na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovu. Musím zdůraznit, že nejde o klasickou výuku v romském jazyku. Tu bych striktně odmítal, protože by znemožnila dosáhnout vyššího vzdělání a následného uplatnění se na trhu práce. Úředním jazykem je čeština. Jedná se pouze o rozvoj mateřského jazyka, jako součást širšího projektu zaměřeného na vzdělávání a aktivit směřujících k potírání rasové národnostní nesnášenlivosti, rasismu, antisemitismu, včetně integračních a multikulturních projektů. Jako funkční nápad vnímám také podporu MŠMT pro Asistenty pedagoga. Je to důležitá součást nejen ve vzdělávání, ale také v motivaci formou pozitivních vzorů. Asistenti jsou žákům nápomocni v mnoha směrech, např. při doučování.

Josef Cicko

romský aktivista v ČR i v zahraničí. Politicky činný už od roku 1995. Člen DSR. V r. 1999 výkonný tajemník Grémia Romských regionálních představitelů. V r. 2001 předseda organizace Roma – North East ve Velké Británii. V roce 2003 stínový poradce britského premiéra Tonyho Blaira. Most

K tomuto dotačnímu programu bych se nerad vyjadřoval skepticky, ale odpovím otázkou. Kolik takových dotačních programů se už od roku 1991 uskutečnilo? Nespočíte! Kdybych měl analyzovat tyto dotační programy, tak bych vycházel z toho, že prostředky, které byly vynaloženy na tyto účely, přišly vniveč. Změny v dotačním programu a praktické změny vnímám již několik let jako marné a nefunkční. Integrační program pro romskou menšinu z MŠTM je jenom malým přínosem pro vzdělávání romské mládeže. Nápad je to dobrý, ale funkčně neaplikovatelný. Jsou to nápady, které nejsou podloženy standardy určující dosažení cíle, a které by zároveň určovaly i správný směr dotační politiky pro oblast vzdělávání. Romové musí samostatně zpracovat dotační program, tak aby pro romskou komunitu byl co nejvíce účelný.

Co se týče integrace romské komunity, vůbec si nemyslím, že Romové by měli procházet integračními programy.

Dle mého soudu, Romové v ČR integrování už jsou. Už za vlády Marie Terezie procházeli nucenou asimilací. Asimilačními programy procházeli i v dalších obdobích, a to celá staletí, až do dnešních dnů. Pokud bych mohl přispět k řešení této problematiky, tak prvořadě bych zrušil vyloučené lokality pro „nepřizpůsobivé“, tedy jen pro Romy.

komentář

Schází vnímavost pro projevy jiných kultur

KAREL HOLOMEK

Narážím tím na nedávný článek Jany Černochové v Lidových novinách. Nemíním nikterak zpochybňovat její nárok na záporný pohled na způsob oblékání muslimských dívek a jejich pohyb v české společnosti. Jen musí stejné právo na opačný názor poskytnout i jiným, například ombudsmance, která má nejen právo k takovým vyjádřením, ale dokonce i povinnost, a to v rámci korektní demokratické diskuse. To, co nám předvedla paní Černochová, takto poslankyně, už nemá nic společného s takovou diskusí a zabíhá dokonce mimo hranice pouhé lidské slušnosti. Stojí za to poslankyni ocitovat: „Šabatová zcela prokazatelně (kde a jak je to prokázáno?) nehájí slušnost, zdvořilost a nerespektuje společenské normy chování a dohody. Ve skutečnosti obhájuje nátlak, účelovost a vyvolává antidiskriminační tažení. Namísto společenského smíru preferuje konflikt.“

Skutečně by stálo za to, aby nám paní poslankyně za ODS učinila přednášku o společenských normách chování a v čem vlastně spočívá společenský smír. Má snad být v intoleranci vůči projevům jiných kultur, byť i v tak banální a nikoho nepoškozující záležitosti, jako je oděv?

Nemusím souhlasit s názory paní Šabatové, připouštím, že je složitá věc smířit kulturu islámskou s evropskou, a že je to věc společenského smíru. Ten nám ovšem paní Černochová nenabízí, nabízí nám konflikt, který dokonce šoupe do bot Šabatové.

Navíc se nestydí používat podpásových úderů při vyslovení podezření, že Šabatová snad splácí Dienstbierovi jakýsi dluh tím, že ho podpořila při volbách. Tohle už se ale opravdu ve slušné společnosti nedělá.

Poslyšte, milá paní poslankyně, radu od starého muže: trocha pokory a zvažování Vašich limitů, k čemu ještě můžete říci slovo do rvačky a na co už nemáte, by Vám rozhodně neškodilo. To jste už dokázala v diskusi o Františku Krieglovi a náčrtu charakteru jeho osobnosti. Co Vy můžete o těch pro Vás nepochybně dávných časech vědět? Co víte o dilematu člověka, který v jediném okamžiku rozhoduje o svém životě a smrti? Až tohle budete mít za sebou, snad něco pochopíte.

Není pochyb o tom, že intolerance vůči jiným kulturám v české společnosti je příčinou hlubokých nedorozumění a konfliktů mezi majoritou a Romy.

Dětské okénko

Z fotokroužku Dyk Foto

Bez fotoshopu.

foto: Melanie Žigová

Omluva za změnu termínu Roma Pride 2014

Loňská Roma Pride

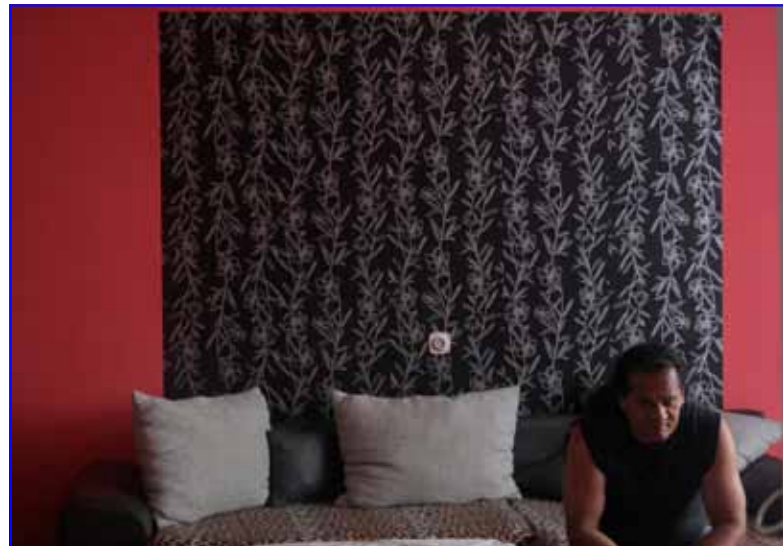
foto: Romea.cz

Jelikož 5. října může být v Duchcově romská komunita ohrožená na životě, organizujeme v tento den akci zaměřenou na podporu komunity a protirasistickou demonstraci. Naši absolutní a dlouhodobou prioritou je krizová intervence v době protirromských pochodů, které jsou letos naplánované na začátek října. Právě proto se termín konání Pochodu romské hrdosti Roma Pride posunul.

Termín uskutečnění Roma Pride je stanoven na 4. října 2014

Více informací sledujte prosím na: www.fcb.com/ROMA-PRIDE-PRAHA-2014: Pochod romské hrdosti

Ivana Čonková

Tak jo, ukaž každému jakej sem frajer!

foto: Melanie Žigová

V Ostravě probíhá unikátní výstava Khatar San?

V pondělí 8. září byla v Ostravě-Vítkovicích otevřena unikátní výstava Khatar san?, která je součástí projektu Paměť romských dělníků a jedná se o vůbec první počín, který mapuje migraci Romů za prací v rámci Československa ve 2. polovině 20. století. Výstava je umístěna na Mírovém náměstí před kostelem sv. Pavla ve Vítkovicích, kde potrvá do 30. září, pak se bude přesouvat do Brna a Prahy.

„Zaplňujeme prázdná místa v dějinách poválečné historie Ostravska,“ říká autorka projektu Kateřina Sidiropulu Janků. „Příběhy našich pamětníků ukazují, že slovenští Romové jsou, stejně jako všichni Středoevropané, výkladní skříní velkých dějin, dramatických válečných a poválečných událostí, a jako velká část dnešních seniorů, i oni se obávají o budoucnost světa a životní vyhlídky svých nejbližších.“

Audiovizuálně pojatá výstava má podobu stylizovaného bytu, ve kterém mohou návštěvníci např. usednout ke stolu v kuchyni nebo k televizi v obýváku a ponořit se do vzpomínek a příběhů, přes které prošly dějiny 20. století. Od bídy, chudoby, ale i tradičních hodnot předválečného života na Slovensku, přes utrpení války, až po hledání a nalézání nového domova a smyslu života na Ostravsku.

„Hlavním motivem vzpomínek je práce. Po třech letech výzkumu se ukázalo, že práce, respektive její absence, je pro naše pamětníky hlavní dělicí čarou mezi minulým režimem a tím současným,“ dodává Sidiropulu Janků, která je sama původem z Ostravy-Vítkovic, a organické soužití člověka-dělníka s továrními budovami a jejich provozem proto intenzivně vnímala od dětství.

Výstava je otevřena kromě neděle každý den od 9 do 17 hodin, a její součástí budou také doprovodné programy. Vždy v úterý od 13 hodin přímo ve výstavě pro rodiny s dětmi, od 17 hodin ve spřátelených institucích pro zájemce o odborný rozměr výstavy a od 19 hodin pak realizátoři nabídnou jako osvěžení tematicky laděné večerní komentované prohlídky.

Projekt Paměť romských dělníků realizuje Katedra sociologie FSS Masarykovy univerzity s partnery v rámci programu NAKI, financovaného Ministerstvem kultury ČR.

Alica Heráková

Michal Schuster

foto: MRK

Putovní výstava Hodonín u Kunštátu je zpět v ČR

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského opět nabízí bezplatnou instalaci své putovní výstavy – Hodonín u Kunštátu: Průsečík tragických osudů 1940–50 v České republice. Výstava, která vznikla v roce 2012, byla prezentována již na více než 30 školách, zámcích, knihovnách, obecních úřadech a místních kulturních střediscích. V letošním roce byla vystavena v hlavním sídle Rady Evropy ve Štrasburku. Ihned po svém návratu byla umístěna v bývalém pracovně-kárném táboře v Hodoníně u Kunštátu při příležitosti pietního shromáždění u památníku Žalov a nedalekých Černovicích.

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského bylo před třemi lety pověřeno realizací vládního záměru na vybudování

Památníku romského holocaustu na místě tzv. cikánského tábora z let 1942–43 v Hodoníně u Kunštátu. Spolu s památníkem Žalov, který vytvořilo Muzeum romské kultury, je dnes celý areál důstojným místem, na které se sjíždí Romové i neromové z celé republiky uctít památku těch, kteří zde zemřeli a těch, kteří odsud byli transportováni do táborů smrti.

„Prostor tábora v Hodoníně u Kunštátu představuje jedinečné místo odrážející dějiny naší země zejména v letech 1940–1950, tedy v desetiletí, které bylo zasaženo dvěma diktaturami a s nimi spojeným procesem vylučování některých skupin obyvatel ze společnosti,“ uvedla ředitelka muzea a knihovny J. A. Komenského Markéta Pánková. „Cílem budovaného památníku je připomenout a uctít

památku všech trpících, kteří tábořem prošli. Takto široce zaměřený památník obětem nesvobody zatím nemá v České republice obdobu,“ dodala.

Putovní výstava slouží školám a jiným institucím jako vzdělávací instalace, která vypráví návštěvníkům zamlčené dějiny. „Výstava je určená jak pro české tak i zahraniční instituce, a právě proto je zpracovaná v české a anglické verzi. Čtrnáct panelů na samostatných stojanech lze přizpůsobit libovolně výstavnímu prostoru. V případě zájmu kontaktujte přímo mě nebo Petru Holovkovou,“ sdělila Markéta Pánková.

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, Valdštejská 20, Praha 1, Mgr. Petra Holovková – holovkova@npmk.cz

text a foto: Sabir Agalarov

Paul Polansky si posvětil na záměrné utajování dokumentů z tábora smrti

Ještě letos budou moci čtenáři najít na policích svých knihkupectví nové dílo amerického spisovatele a aktivisty, autora legendární knihy Tíživé mlčení, Paula Polanského. Kniha má jednoduchý název Lety a je unikátním popisem skrývání dokumentů z tábora, ve kterém čeští Romové našli buď rovnou svoji smrt nebo přechodné stanoviště k jejímu nalezení v německých táborech. Kromě toho, že se jedná o dlouho očekávané literární dílo, veškeré zisky z prodeje knihy budou darovány na financování kampaně za zrušení vepřína v Letech u Písku.

Kniha Lety v první řadě vypráví příběh o nález dokumentů z takzvaného „pracovního“ tábora smrti a také o faktech zahlazování důkazů zločinů páchaných služebníky českého státu v Letech. V současné atmosféře, ve které argumentace některých českých politických populistů ukazuje, že problémem Let není definování pojmů, ale xenofobie a rasismus, kniha Polanského přichází do české společnosti víc než vhod. Na stránkách lety.info, které jsou věnovány této knize, autoři – zřejmě členové antifašistické akce, píší o tom, že Polansky více než před rokem nastínil, proč je historie Let tak málo známá. Mnohem

Paul Polansky

foto: Stephane Torossian

více než nezáměrné veřejnosti je podle Polanského příčinou aktivní snaha ze strany českého státu všechny důležité skutečnosti utajit.

Polansky pro svoji knihu čerpal informace nejen z dochovaných deníkových zápisů, ale především z archivů, včetně archivu koncentračního tábora v Letech. Jak uvádí autoři serveru lety.info, kteří dle vlastních slov jsou s autorem v mnohaletém kontaktu: „Ve strhujícím příběhu sledujeme, jak Polansky bojuje za to, aby se skutečný příběh dostal na veřejnost. Objevil

důkazy a příběhy, které byly nejen politicky nevhodné, ale pro mnohé i osobně nebezpečné. Bylo je třeba skrýt. Tak například za vraždy, které prováděli čeští četníci, nebyl nikdy nikdo potrestán. Z oficiální verze historie byly vynechány. O deset let později byl na místě páchaných zločinů postaven prasečák.“

Ve své knize Tíživé mlčení Polansky bez obalu ukazuje svědectví doby prostřednictvím promluv téměř sta Romů přeživších tábor. Mnohá svědectví vypovídají o tom,

jak přesně k vymazávání části české historie docházelo.

„Když jsem naposled svědčil o Letech, tak mě uvěznil. Několik let po válce přišli do mého bytu nějací dva muži vyšetřovat, co se stalo v Letech. Moje matka se bála mluvit, ale já jsem těm detektivům řekl pravdu. O rok později mě nějaký policista přišel zatknout, že jsem o tom, co bylo v Letech, lhal. Vzal mě na policejní ředitelství v Praze 1. Odtud mě vzali do policejní vazby v Praze 6. Drželi mě tam deset měsíců a snažili se mě přinutit, abych změnil svá tvrzení. Chtěli, abych tvrdil, že Lety spravovali Němci, a ne Češi.“ (František Janošovský, Tíživé Mlčení)

Podle všeho, kniha se stane jedním z velmi silných a těžko vyvratitelných protiargumentů vůči neopatrným a zlomyslným tvrzením některých českých populistů i českých vrcholných politiků o tom, že Lety byly jen „pouhým pracovním táborem, ve kterém Romové zemřeli akorát na tyfus, který tam přinesli ze svých domovů.“

Jedna z přeživších, kterou Polansky v knize cituje, Barbara Richterová, popisuje podmínky v letském koncentráku takto:

„Prošla jsem mnoha koncentračními tábory (Lety, Osvětim, Raven-

sbrück, Bergen-Belsen, Buchenwald), ale čeští dozorcí v Letech byli nejhorší, mnohem horší než němečtí dozorcí ve všech těch táborech. Lety byly horší než Osvětim, protože vás mohli ubít kdykoliv a z jakéhokoliv důvodu. V Osvětimi byla jen jedna zlá chvíle, ráno, když jste poslouchali, jestli na vás nepřišla řada do krematoria. Ale němečtí dozorcí nebyli zlí, necloumali s vámi, nebili vás. V Letech jste museli celý den dávat pozor, aby vás nějaký dozorce kdykoliv neuhodil nebo bezdůvodně neubil k smrti. V Bergen-Belsenu jsem byla slabá, nemocná a moje spoluvězenkyně mě musely dovést na nástup. Němečtí dozorcí nic neřekli. Kdyby se totéž stalo v Letech, ubili by mě k smrti a stejně tak ty, kteří by mě podpírali. Byla jsem v mnoha táborech smrti, ale Lety byly nejhorší.“ (Barbara Richterová, Tíživé Mlčení)

Veškerý výtěžek z prodeje knihy bude věnován na kampaň za zrušení vepřína v Letech.

Letský tábor byl v období 1942 až 1943 vězením pro „Cikány, cikánské míšence a osoby žijící po cikánsku“. V nelidských podmínkách zde čekala smrt na 326 mužů, žen a dětí. Dalších 540 vězňů bylo posláno do vyhlazovacího tábora

Pokračování na str. 6

Ke gospelům stačí mít cikánské srdce, říkají členové MIXES

Říká vám něco MIXES? Je to nově založený pěvecký romský sbor zpívající romské gospel – náboženské písně. Zajímavé na skupině je, že její členové hudbu nikdy nestudovali. Jejich případ ale opět potvrzuje stereotyp, že někteří Romové hudbou opravdu umí hovořit. Ke světu umění nikdy noty nepotřebovali. Jak sami říkají, vždy potřebovali jen jeden nástroj – cikánské srdce. Všichni členové gospelového uskupení pochází z Mělníka, kde se často scházejí a společně cvičí. Mají za sebou několik vystoupení a stále se zdokonalují. Jejich hudební sen je vydat CD a odjet koncertovat do zahraničí. Naše redaktorka Veronika Kačová udělala krátký rozhovor s vedoucí pěvecké skupiny MIXES Petrou Bažovou.

foto: Veronika Kačová

Mixes je pěvecké seskupení mladých romských nadšených zpěváků z Mělníka. Řekni nám, čím byla myšlenka se sjednotit?

Vždy jsem snila o tom vést pěvecký sbor, takže myšlenka vznikla u mě. Taky mi hodně pomohli Jan Červeňák, Roman Červeňák a můj přítel Julius Bolvan.

Členové sboru, jaký mezi sebou máte vztah?

Ve sboru se sešla super parta lidí, takže se máme všichni velmi rádi a náš vztah je přátelský.

Jak často a kde zkoušíte?

Zkoušíme dvakrát až třikrát týdně. Vlastní studio ani zkušebnu nemáme a tak se scházíme vždy u jednoho ze členů našeho sboru.

O čem jsou vaše písně?

Většina našich textů má náboženský podtext. Do svého repertoáru vybíráme písně od těch nejlepších interpretů.

Zeptám se vás, proč zrovna styl gospel?

Jsmo opravdu jedna z mála romských kapel, která se vyloženě zaměřuje na tento styl hudby. Také na

rozdíl od mnoha jiných sborů zpíváme romsky.

Jací jsou vaši oblíbení interpreti a proč?

Jsmo všichni mladí, čili ze zahraničních interpretů většina z nás poslouchá R'n'B, HipHop. Já osobně miluji Usher, Beyoncé, ale také slovenské crew Kontrafakt a také teď momentálně hodně ujiždím na Justinovi Bieberovi.

Pověz nám, kde se chystá vystoupit pěvecká skupina Mixes?

Určitě Vás rádi pozveme na festival romské hudby RomFest, který se uskuteční dne 20. září ve městě Mělník. Vystoupí zde více kapel a my jsme jedna z nich.

S jakou osobností ve světě romské hudby jste se mohli spřátelit a nahlédnout do jejího hudebního života?

Už jsme se setkali s několika hvězdami, jako je např. Igor Kmeťo, Notar Mary, Vierka Berkyová, Jan Bendig, Rytmus a rádi se setkáme i s dalšími hvězdami.

Jsou vaši členové nějak významně ocenění v hudební oblasti?

Někteří členové sboru Mixes byli v semifinále v pěveckých soutěžích Talentmánie a X-Factor.

Studuje od vás někdo konzervatoř? Nebo jen rádi zpíváte?

Bohužel, nikdo od nás konzervatoř nestuduje, takže asi jen rádi zpíváme... Zdá se, že to zrovna v našem žánru jde docela dobře i bez konzervatoře.

Co má Mixes v plánu do budoucna?

Do budoucna chceme vydat album na CD a časem se dostat i do zahraničí na koncert.

Máte nějaké webové stránky nebo ukázkou vaší práce?

Máme stránky na facebooku, jsme tam pod názvem Mixes a zveřejňujeme tam veškeré aktuality.

Tento rozhovor si přečtou všichni čtenáři RH, nabízí se vám proto prostor, chcete jim něco sdělit?

Vzkazujeme začínajícím kapelám, ať mají pevnou vůli a každý, kdo o něčem sní, ať se snaží uskutečnit vše, co od života chce!

Rozhovor vedla Veronika Kačová
Odpovídala vedoucí pěvecké skupiny Mixes, Petra Bažová

Džanes romanes 12

pohřeb – parušagos/meriben

O manuš uľol the merel la giľaha.

Člověk se rodí i umírá s písni. Merel o dad, rovel e voďi, merel e daj, rovel o jilo.

Umře-li otec, pláče duše, umře-li matka, pláče srdce.

te vartinel vartovat/ hlídat u zemřelého

o mulo mrtvý

muľas zemřel

e voďi duše

o mochto rakev

e tuparňa márnice

dukhaďi giľi smuteční píseň

e char hrob

luluďa květiny

e momel'i svíčka

phivlo vdovec

phiv'i vdova

o rašaj farář

sveceno paňi svěcená voda

O manuš merel, e voďi dživel. Člověk umírá, ale duše žije.

roviben pláč

nasvaľipen nemoc

džungalo nasvaľipen zákeřná nemoc

O Roma paľan, hoj o mule phiren. Romové věří, že duše jejich mrtvých je navštěvují.

binos hřích

Muľas miro dad. Umřel můj otec.

Muľas miri daj. Umřela mi matka.

Ačhiľom korkoro. Zůstal jsem sám.

O jilo man dukhal pal lende. Srdce mě bolí za nimi.

nabisterav nezapomenu

leperav vzpomínám

Ačhen Devleha. Buďte sbohem.

Mi del o Del loki phuv. Kéž je jim země lehká.

Jan Horváth

Bud' zodpovědný za svou finanční situaci! Romea.cz startuje kampaň.

Organizace ROMEA startuje letos v září novou kampaň „Máš na to?“, která si klade za cíl pomoci mladým Romům vzbudit chuť být zodpovědný za vlastní život – a tedy i za svou finanční situaci.

„Kampaň chce mladým ukázat, že mají na to vyznat se v zákoutích finančního světa a vyhnout se potížím, nebo se z nich dostat. Součástí kampaně je tematický seriál, který je lehkou, čtivou formou provede například problematikou půjček – řekne jim, kde si raději nepůjčovat a kde je to bezpečnější, na co všechno je potřeba dát pozor. V první řadě je ale vyve k zamyšlení, zda si opravdu tak nutně potřebují půjčit na „superchytř“ mobil – zda nestačí nějaký levnější, na který mohou mít i bez půjčky, i když si na něj třeba budou chvíli šetřit,“ přibližuje Zdeněk Ryšavý, ředitel ROMEA, o.p.s. Celá kampaň bude probíhat na webových stránkách Romea.cz a jednotlivé příspěvky budou vycházet pravidelně dvakrát do měsíce, od září do dubna příštího roku. První ze série témat „Víš, co podepisuješ?“ přibližuje váhu podpisu na příběhu „výhodné“ nabídky „levného“ mobilního tarifu a šikovného prodejce, který za zákazníka sám vyplní smlouvu a nechá ho „jen“ podepsat. V jednotlivých dílech se mladí čtenáři seznámí se základními právy spotřebitele, osobním rozpočtem, spořením nebo také problematikou dluhů či exekucí.

nnj

Nebezpečný zločinec vydíral sedmdesátiletého muže. Spolupráce policie s Ondřejem Berkim, se vyplatila.

foto: Petr Slezák

Nedávno jsme vám představili společnou práci asistentů prevence kriminality a strážníků Městské policie Karviná. Dnes vás seznámíme s příběhem z jejich služby, který našťastí není úplně běžný, ale zároveň dokladuje jak výbornou součinnost strážníků a asistentů, tak i důvěru obyvatel a v neposlední řadě jejich zájem o druhé, kdy lhostejnost by měla pro oběť zřejmě tragické následky.

Jedním ze strážníků okrskářů je i Ondřej Berki. U Městské policie Karviná pracuje již od roku 1994 jako strážník. Po celou svou kariéru byl v neustálém kontaktu s lidmi a pro svůj přístup k lidem je také u obyvatel našeho města oblíben a vyhledáván. V období, kdy se začala systematicky řešit problémová situace v Karviné-Novém Městě, byl pro svou schopnost vnímat potíže druhých jmenován na pozici strážník okrskář. Zde již mohl naplno

rozvinout a zúročit své zkušenosti ku prospěchu tamních obyvatel.

Ondřej velmi rychle pochopil, co je být strážníkem okrskářem, a že jedním z důležitých úkolů je velkou měrou také spolupracovat s asistenty prevence kriminality, kteří se zaměřují především na problémy ve vybraných lokalitách. Jejich hlavním „pracovním nástrojem“ je bezprostřední kontakt s tamními obyvateli. Ti se na „své“ strážníky, které znají osobně, obracejí s nejrůznějšími problémy, které je trápí nebo se kterými si neví rady. Nemusí přitom jít jen o vyloženě kriminální delikty, ale i o záležitosti běžného života.

Jak už jsme uvedli, tento přístup přináší své ovoce, o čemž nás strážníci a jejich asistenti svou prací přesvědčují prakticky denně. Právě před pár dny se díky kvalitním poznatkům asistentů prevence a strážníka Berkiho, který se systematicky věnoval svěřenému okrsku, po-

dařilo Policii ČR zadržet nebezpečného pachatele, po němž bylo vyhlášeno celostátní pátrání. Jednalo se o 34 letého muže z Karviné, který měl na svědomí několik násilných a majetkových trestných činů. Před spravedlností se ukrýval v bytě více než sedmdesátiletého muže, kterého zde omezoval na osobní svobodě, vydíral, ponižoval a okrádal. Při policejním zákroku dokonce neváhal obrátit svou agresi i vůči policistům. Nebýt trpělivě seskládaných poznatků asistentů a strážníka Ondřeje Berkiho, pak by velmi pravděpodobně tato událost mohla mít i tragický konec, neb jak se později ukázalo, tak se tento recidivista neštilil prakticky ničeho. Odhalený případ byl totiž sice poslední, ale bohužel ne první.

Koneckonců, máme možnost zptat se na názor přímo hlavního aktéra Ondřeje Berkiho (viz rozhovor na str. 2).

Václav Ožana

Romové a věci veřejné

Romové nechodí k volbám, protože si myslí, že se jich to netýká. Nechodí k volbám i proto, že neznají jejich význam, dopad a cíle. Ale k volbám nechodí i proto, že nevěří českým politickým stranám. Tento fakt je k zamýšlení, ale to neznamená, že bychom neměli chodit volit. Odevzdat svůj hlas politické straně či jedinci, znamená vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas, a tím přímo ovlivňovat politické dění v ČR. Právě proto je důležité si uvědomit, že náš volební hlas má cenu zlata. Už příští měsíc 10.–11. října 2014 budou probíhat komunální volby do obecních a městských zastupitelstev a pro nás Romy to bude další příležitost podílet se na věcech veřejných. Opět budeme mít šanci ovlivnit svým volebním hlasem mocenské struktury a prosazovat změny, které budou sloužit jak nám, tak celé společnosti. Můžeme si zvolit svého člověka, starostu obce nebo starostu městské části, a tomu, komu dáme svůj hlas, předáváme tím i svoji pravomoc. Chceme, aby nás zastupoval právě on, rozhodoval za nás a hájil naše práva a zájmy. Jít k volbám znamená pro občana vytvořit pro sebe a své děti společnost, ve které budou fungovat zákony v souladu s demokratickými principy. Obzvláště to platí pro nás, pro Romy. Mocenské síly nemilosrdně využívají jen jednu tvář zákonu, postih. Skoro vůbec se nezabývají tím, že by nám mohly i pomoci, a zákony jim to přitom umožňují. Tito lidé tedy nehájí naše práva a zájmy, a my Romové to můžeme svým volebním hlasem změnit.

Když nejsme spokojeni se starostou obce nebo se starostou městské části, tak mu ve volbách nedáme svůj hlas a zvolíme si jiného zástupce.

Tedy volby nám dávají šanci vstupovat do politického dění, a tím ovlivňovat nejen svůj vlastní život, ale i život veřejný. Proto je už nutné, aby si Romové uvědomili, že každé volby mohou pozitivně změnit jejich život, ale podmínkou je, aby chodili volit.

Gejza Horváth

O Roma the o vol'bi

O Roma naphiren ki o vol'bi vaš oda, kaj peske gondolinen, hoj namušinen, hoj oda nane lengri veca. Naphiren ki o vol'bi the vaš oda, kaj nadžanen, pre soste oda sogalinel a so nevo oleshtar šaj avel avri. Ale o Roma naphiren ki o vol'bi te vol'inel tiž angl'oda, kaj napčan le čechike politicke serenge. Pre kada faktos hin vareso the čačipen, aľe nane aleha phendo, kaj o Roma namušinen te džal ki o vol'bi. Te manuš del peskro hlasos politicka serake, abo jakhe dženeske, ta hin oda avka, sar te bi delas duma andre politika the jov. Kamel vareso, so hin perdal o manuša the perdal leste nekfeder. Kamel, hoj e politika andre ČR te sogalinel le manušenge. Kalestar pes kampil moneki te ľikerel a te gondolinel pre oda, kaj amaro hlasos hin kuč, avka sar the o sovna kaj. Imar aver čhon, andro 10.–11. okrobris, avena o komunalne vol'bi – andro gavutne the forutne uradi, a perdal amende oda avela hinke šancija vareso perdal pes the perdal savore manuša te kerel. Hinke šaj peskre hlasoha vimeňinas le purane strukturu vaš o neve, so kerena lačhes perdal amende, so terdžona vaš amenge the vaš savore nipi. Šaj peske zvol'inas peskre manušes, gavutne čhibales abo forutne staroscas, a kaske das peskro hlasos, ta oleske tiž predas the peskri politicko the dživipnaskri idea. Kamas, kaj jov vaš amenge te terdžol, te del duma a te zaačhel vaš amenge, vaš amare čačipena the amare interesi (zaujmi).

Te manuš phirel te vol'inel, ta oleha del te džanel, hoj kamel perdal pes the he perdal peskre čhavore ajso jekhetaňiben, kaj o zakoni funginena avka, sar phenen o demokraticke principu. Kada placinel perdal amende, perdal o Roma, nekbuter. Sar vareso kamas pal o uradi, ta ola džene, so hine paš e moca, ta amenge furto phenen, soske pes oda nadel te kerel. Aľe te bi kamenas amenge te šigitinel, ta šaj bi oda kerenas, bo o zakoni lenge oda dovol'inen. Pal kada hin te dičhol, hoj nadol'ikeren o zakoni, bo amen o Roma lenge vaš oda namonas. The vaš kada amen o Roma mušinas te phirel te vol'inel, the peskro hlasos te del ole dženeske, ko vaš amenge terdžola, ko pes vaš amenge zaačhela. Te nasam spokojna le staroscaha, ta les navol'inas, zvol'inas peske avres, kaskes pačas. O vol'bi amen den šancija te del duma andre politika a te zmeňinel na ča peskro dživipen, aľe the o dživipen spoľečensko. Anglal kada imar musaj o Roma te prindžarel, hoj dojekh vol'bi šaj zmeňinen lengro dživipen ki o feder, ča mušinen te phirel ki o vol'bi.

Gejza Horváth

Kandidát do zastupitelstva města Brna.

Lučanský Rastislav
lídr č.4

Udělám vše pro budoucnost a realitu Brna.

10.-11. října 2014

volte č.6

Centrum osvěty, kultury a vzdělávání AVARDE

Av arde znamená v češtině „vejdi sem“. Posláním této organizace je podporovat vzdělávání a zájmovou činnost romské mládeže a napomoci ke zvýšení profesní kvalifikace a zaměstnanosti dospělých přísluš-

níků této komunity. Centrum nabízí kurzy, poradenství a dětem volnočasové aktivity, hudební a taneční prostory, také posilovnu. Má zde sídlo i redakce romského multikulturního časopisu pro děti a mládež

Kereka. Cílem organizace je přispět k integraci Romů do společnosti i k jejich vzájemnému poznání s její majoritní částí. Centrum není proto určeno jen Romům. Zůstane otevřeno každému, kdo projeví zájem. Centrum osvěty, kultury a vzdělávání Avarde působí v prostorách bývalé stanice zájmových činností na Sokolské ulici ve Valašském Meziříčí.

Centrum nabízí aktivní trávení volného času. Dětem a mládeži nabízíme volnočasové aktivity (výtvarné a tvořivé činnosti, práce s počítačem, společenské hry, pohybové a taneční aktivity, návštěvy kulturních akcí, výlety.) Prostor pro rozvíjení se v tanci a ve zpěvu. Možnost doučování předškolního a školního věku. K dispozici nabízí učebnu, počítače, taneční sál, posilovnu a ping pong. Najdete nás na Facebooku: Centrum osvěty, kultury a vzdělávání AVARDE.

Od 3. října každý pátek v centru budou probíhat hudební a hlasové dílny za zvuku hudby. Těšíme se na vaši účast.

text a foto: Veronika Kačová

Paul Polansky si posvítíl na záměrné utajování...

Dokončení ze str. 4
Auschwitz-Birkenau (Osvětim).

Ukázky z knihy Paula Polanského Lety

Nikdy nezapomenu na to, jak jsem otevřel třetí karton s dokumenty o cikánském táboře ve státním archivu v Třeboni. První dva kartony obsahovaly hlavně táborové účty, které mě více než hodinu k smrti nudily.

První složka třetího kartonu se týkala osmnáctileté cikánské dívky Františky Petružílkové, která byla poslána do Letů v červnu 1941 a dostala vězeňské číslo 208. Byla zatčena, když požádala o cikánskou legitimaci. Na žádosti se podepsala třemi křížky, namísto tří X, jak bylo běžné pro negramotné lidi v Čechách.

Ve složce byly dvě její policejní fotografie. Snímek z profilu ukazoval kovovou tyč za její hlavou, aby ji držela vzpřímeně. Byla snědá, s dlouhými černými vlasy, měla vystoupilé lícní kosti a úzkou tvář. Ačkoli moje šestnáctiletá dcera byla blondátka, měla tato cikánská dívka stejné zvědavé oči, jasné a plné života.

Když jsem složku této cikánské dívky pročítal, zjistil jsem, že 28. listopadu 1942 utekla. Další poznámka v jejích záznamech říkala, že byla chycena a dopravena zpět do tábora 3. prosince. Více informací složka neobsahovala.

Během následujícího měsíce, jak jsme se vrhali na knihy a kartony, jsem odkryl stovky složek s fotografiemi, podpisy, soupisy majetku, potvrzeními o zlatých náušnicích, které byly později prodány v dražbě zaměstnancům tábora, fotografiemi z rodinných alb a dopisy od příbuzných, hledajících místo pobytu svých zatčených blízkých. Potom jsme v kartonu číslo 7 našli dlouhé seznamy jmen, jmen bez složek. Byly to přijímací seznamy, metodicky vedené, zaznamenávající jméno, datum narození a místo zatčení.

Byly to tisíce jmen, která Vlasta zanesla do databázového programu v mém počítači. Také Patrick začal brát věci poprvé vážně a dlouhé hodiny pracoval na kontrolním vyhledávání jmen přijatých vězňů s oficiálními táborovými knihami.

Jeho práce mi umožnila poznat, že v táboře byly drženy tisíce vězněných. Ačkoli oficiální kniha uvězněných vykazovala pouze 695 vězňů, kamufláž bylo snadné odhalit. Kniha uvězněných vedla každého jednotlivého vězně pod vlastním číslem, ale na přijímacích seznamech v kartonu 7 se nacházely celé rodiny, dokonce několik rodin, které byly uvedeny pod stejným číslem, pod jedním individuálním jménem. Po zpracování všech přijímacích seznamů jsme s Patrickem odhadovali, že průměrně bylo pod jedno vězeňské číslo zařazeno asi osm vězňů. Ale někdy jsme našli až 17 lidí uvedených pod jediným číslem, pod jedním individuálním jménem.

Po pouhém měsíci výzkumu jsme odhalili, že Lety byly skutečně táborem smrti. Věznové zde umírali každý den po celé tři roky existence tábora. Když někteří umírali, byli do tábora přiváženi noví vězni a dostávali uvolněná čísla, ale záznamy v oficiálních knihách se měnily zřídka.

***

Když jsem s Josefem domluvil, vrátili jsme se k obvolávání dalších rodin z Prahy. Bylo to k ničemu.

„Musí existovat nějaký snazší způsob, jak tyhle lidi najít,“ řekla Alena.

„Existuje, ale vláda nebude spolupracovat. Na policejním počítači v Praze by stačilo jenom napsat jméno dozorce a datum jeho narození, které mám, a bum! Víme, kde žije dnes, pokud je ještě naživu. Vláda ale nechce, abych je našel.“

„Proč?“

„Domnívám se, že si nepřejí, abych s nimi dělal rozhovory.“

„Stejně pochybuji, že by vám ti dozorci řekli pravdu.“

„Někteří ano,“ odpověděl jsem. „Jednou jsem dělal rozhovor s mužem, který byl dozorcem v německém vyhlazovacím táboře. Byl v ukrajinské jednotce SS. Řekl mi všechno. Chtěl to ze sebe dostat dřív, než zemře.“

„Kdo to byl?“

„Bohužel můj vlastní příbuzný.“

„Vy jste ale Američan.“

„On po válce do Ameriky přišel. Lhal o své minulosti a dostal se tam. Když jsem se pustil do hledání všech svých příbuzných přes babičku své matky, které zanechala na Ukrajině, našel jsem jeho jméno. Vystopoval jsem ho zpátky do Německa a odtamtud do Connecticutu. Nikdy mi neodpověděl na žádný z dopisů, a tak jsem mu jednoho dne zavola z New Yorku, abych mu oznámil, že k němu za dvě hodiny dorazím. Když jsem přijel, měl sbaleté kufrty a byl připravený se mnou odejít. Myslel si, že jsem od FBI. Řekl mi, že na tenhle okamžik čekal třicet let. Byla tam celá jeho rodina a všichni plakali. Trvalo mi dlouho, než jsem ho přesvědčil, že jsem jeho příbuzný a že jsem nepřišel, abych ho zatkl.“

„Myslím, že dozorce z Letů by se vám takhle nesvěřil.“

„Divila byste se, jak se lidé promění, když se jim objevíte u dveří. Kdybych měl jen pár dokumentů se jmény, vsadím se, že by mi řekli: ‚Ten a ten zabíjel, ne já.‘ Brzy bychom na ně všechny něco měli.“

„Už chápu, proč vám vláda nechce pomáhat. Vy byste ty staré chudáky terorizoval.“

Přikývl jsem. Jo, terorizoval, řekl jsem si tiše pro sebe. Terorizoval bych staré lidi, kteří bývali dozorci v Letech, dokud by mi neřekli pravdu; neřekli mi, proč v tom táboře zemřelo tolik cikánských dětí.

text: Sabir Agalarov

Ukázky z knihy: Lety.cz

Cikánský mýtus – kočování

Milí čtenáři, vítám Vás v prvním obrazovém putování po výstavě Cikánský mýtus. Dnes máte možnost vidět pohlednice z první série výstavy s názvem kočování. Život na cestách nebyl

vůbec jednoduchý a idylický. Některé skupiny Romů tento tradiční způsob života udržovali díky své profesi. Často bylo také usazení na jednom místě znemožněno okolím. V druhé polovině 20. století

však došlo k zákazu kočování, který zásadně změnil život některých romských skupin. V příštím čísle se můžete těšit na dobové fotografie a pohlednice ze života usazených Romů. **Lenka Grossmanová**

Kočovní Romové, lokalita neznámá, 10. léta 20. století.

Ze sbírky Muzea romské kultury

Romský tábor – kotláři. Rumunsko, 1935.

Ze sbírky Muzea romské kultury

Bílý Rom

Celý svůj život jsem byl hrdý na to, že mám světlou pleť a blond vlasy. Jsem sice romské národnosti, za což se samozřejmě nestydím, ale to, že mám bílou tvář a na první pohled nevypadám jako Rom, má své výhody. Třeba ve škole si byl každý jistý, že jsem gádžo. Podívali se, proč se tolik bavím s Romy. Na to jsem jim odpovídal: „Protože dobře vaří!“ Haha, a oni mi uvěřili. Když byla na diskotéce nebo v nějakém klubu rvačka mezi romským a klukama, tak mě nechali na

pokoji. Nikoho ani nenapadlo, co jsem vůbec zač. Nijak si o sobě nemyslím, ale jsem rád, že nevypadám jako typický cikán. Protože Romové to dneska mají opravdu těžké. Vinou předsudků je nechce nikdo zaměstnat, smýšlí se o nich, že všichni do jednoho kradou, nechodí do školy...

Jenže jsem se minulý týden vypravil se svojí přítelkyní na místní romskou zábavu a o svoje iluze, že když jsem bílé pleti, tak nebudu terčem posměchu a problémů, jsem

záhy přišel. S klukama jsme se trochu opili a nakonec celá zábava skončila bitkou. Rvali se moji kamarádi s klukama z jiného města. Podotýkám, že všichni účastníci byli Romové. Já se moc nebil. Jen jsem propleskal pár kluků. Když bitka ne a ne skončit, přijeli policajti. Ale místo aby vzali kluky, co se pobili, tak si to namířili rovnou ke mně a dali do pout mě! Já, který mám blond vlasy, světlou pleť a modré oči. Do teď to opravdu nechápu. **Bušalka**

Parno Rom

Calo miro dživipen somas barikano, bo hin man parno muj a blondate bala. Som romano čhavo, a naladžav man vaš oda, afe hoj man hin parno muj a nadičhuvav sar Rom, ta vaš oda mange ehin varesoha lokeder. Andre škola peske sako pal ma gondolinelas, hoj som gadžo. Naachaľonas, soske man avka but bavinav le Romanca. Pre kada lenge phenavas: „Bo but lačhes taven!“ Haha, a jon mange paťanas. Te pes pre disko-

teka vareko marelas maškar o čhave, ta man dine smirom. Niko nadžanelas, ko me čačes som. Nasom but barikano, afe som rado, hoj nadičhuvav sar typicko romano čhavo. Bo le Romen hin adadžives pharo dživipen. Niko len nakamel buťi te del, gondolinen peske pal lende, hoj savore čoren, naphiren andro školi...

Afe oka kurko geľom la piraňaha pre amari zabava a preačľom mange te gondolinel, hoj te man hin

parno muj, ta naavava pro asaben a naavela man řisave problemi. Le muršenca čeporo maťilam a has baro mariben. Marnas pes mire kamarata le muršenca andal aver foros. Me man but namaravas. Ča vajkeci muršen mardom pal o muj. O mariben has baro, ta paľis avile o šandara. Afe nalile le čhaven, so pes marenas, lile man! Me, so man hin parne bala he muj a belave jakha. Ži akanak oda naachaľuvav. **Bušalka**

Roma the o gadže

Berš beršestar oda nalačhes. O gadže, sar dikhas, nakamen le Romen. „Čoren, chochaven, keren bibacht, o khera runtinen...“ phenen.

Andre televizija šaj dikhas ča kole Romen, so nadžanen mištes te dživel. Ajsen, so dživen mištes, avka sar kempel, keren buťi, nasikhaven.

Hin oda igen phares te dživel pre ajsi dzeka. O rasismus, intolerancija, diskriminacija džan pro Roma bares zorales. Sar olestar avri?

So te keras, amen, kas oda bares dukhal, sar o gadže pre amende dikhen?

Paš o komunisti o gadže ľikerenas o muj, daranas vareso te phenel pre amende. Akana hin demokracija u savore peske keren, so kamen. O čoriben, chochavibena, sa nalačo, so andas kodi demokracija, savoro čhiven pro Roma.

Nakamen te achaľon, abo phares achaľon oleske, hoj hin maškar amende but žuže manuša – savore Romen čhiven andro jekh gono. Šaj avas somnakune, nadžanav sar, u the avka amen na lena paš peste. Sar olestar avri?

Hin drom – te ľikerel paš peste, te chudel jekhetane. Amaro nipoš cerpinelas šela berša. Predžidľas maribena, bokh, čoripena. Amare manušen livinenas sar šošojen. O Hitleris mardarda but šela ezera Romen. The avka amen sam adaj u dživas. Či pes kada le gadženge pačinel, či na.

Andro oktobris ena avrikidipena (voľbi). Andro fori pes kerel antiromsko politika. Hin pre amende, sar terdžuvaha či pes mukhaha amenca te šulavel pale štar berš. Abo amare manuša bešena maškar o raja the vakerena vaš o Roma. Marena pes vaš amare čačipena.

Ma bisteren, řiko amenge nažutinel, ča amen korkore.

Upre Roma!

Janko Horváth

Romsko-gadžovské soužití

Rok od roku to není dobré. Gadžové, čili majorita, jak lze vidět, nás nespektuje. „Kradou, lžou, dělají nepořádek, ničí byty,“ řikají.

V televizi ukazují jen ty, co neumí žít, slušné Romy tam takřka nevidíte.

Je to moc těžké existovat a žít v podobných podmínkách. Rasismus, netolerance, diskriminace postihuje nás všechny silněji a silněji.

Jak z toho bahna ven? Co máme udělat my, co se trápíme?

Za komunistů gadžové mlčeli, báli se veřejně vystupovat proti nám. Dnes máme demokracii a všichni si dělají a řikají, co chtějí. Podvody a krádeže, vše špatné, co tato demokracie lidem přinesla, se háze na všechny Romy.

Veřejnost nechápe nebo nechce pochopit, že dost z nás žije spořádaně a slušně. Všechny Romy strkají do jednoho pytle. Můžeš být ze zlata, i tak tě nepřijmou mezi sebe. Jak z toho ven?

Je cesta – držet při sobě. Náš národ trpí již stovky let. Přežil války, hlad, neštěstí. Střileli nás jako zajíce, Hitler zahubil stovky tisíc Romů. Přesto všechno náš národ přežil. Jsme tady a žijeme pro budoucnost našich dětí. Ať se to gadžům líbí či nikoliv.

V říjnu budou volby. Na radnicích se uplatňuje protiromská politika. Je jen na nás, jak se proti tomu postavíme. Budeme nečinně stát a přihlížet, jak s námi manipulují? Anebo se postavíme čelem a budeme bojovat za svoje práva? Jen naši zástupci s tím mohou něco udělat. Jen a jen Romové mohou pomoci svým lidem.

Nazapomínejte – nikdo nám nepomůže, jen my sami.

Upre Roma – Vzhůru Romové!

Janko Horváth

Píseň jako svědectví hořké doby v Osvětimi

Na letošním pietním shromáždění v Hodoníně u Kunštátu byl jen jeden opravdový „svědek“ smutné doby, kdy společnými českými a německými silami bylo vyhlazeno devadesát procent romských obyvatel Protektorátu Čech a Moravy. U pomníku Žalov zpěvačka Margita Lázoková za hudebního doprovodu romských umělců zazpívala píseň – příběh, která byla složena Romy zavřenými v koncentračním táboře v Osvětimi. Podle slov Margity Lázokové, píseň se zachovala z dob holocaustu v nezměněné podobě a stala se romskou národní písní. Návštěvníci pomníku Žalov mohli z úst fenomenální české zpěvačky romského původu uslyšet příběh dívky, která sedí v táboře v Osvětimi a doufá, že všechno nakonec dopadne dobře. Píseň v sobě tak nese nejen svědectví doby, ale také poselství pro všechny lidi, kteří musí za jakýchkoli podmínek nezoufat a vždy doufat v to lepší.

„Aušvicate hin kher baro, odoj bešel mro pirano. A sar bešel, avka rovel, jov pal mande gondolinel. A sar bešel, avka rovel, jov pal mande gondolinel.“

Dela o Del oda d'ives, hoj te aves mange pale. Hoj te dživas jekhetane, ta avas saste ta bachtale. Hoj te dživas jekhetane, ta avas saste ta bachtale.“

„Velký barák v Osvětimi, tam je zavřený můj milý. Tam sedí a hořce pláče a vzpomíná na mě. Tam sedí a hořce pláče a vzpomíná na mě.“

Bůh nám jednou dá ten den, a ty se mi vrátíš zpět. Abychom mohli spolu žít, zdraví a šťastní mohli být. Abychom mohli spolu žít, zdraví a šťastní mohli být.“

text: nnj, překlad písně: Martina Vyziblová

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

Program na ZÁŘÍ 2014

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDELI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

VÝSTAVY

Svět bez hranic. Romové a sport

Výjimečné osobnosti. Silné příběhy. Sportovní úspěchy, překonané překážky i bolesti. To jsou Romové a sport v Muzeu romské kultury. Interaktivní výstava představuje dosud nemedializované téma romských sportovců, kteří úspěšně reprezentovali a reprezentují naši zemi. 20. 3.–21. 9.

Cikánský mýtus

Výstava pohlednic a dobových fotografií odhaluje protiklad mezi autentickými zobrazeními života Romů a romantizujícími stereotypy, které si o nich vytvářela majorita. 8. 4.–21. 9.

STÁLÁ EXPOZICE

Příběh Romů – odhalte příběh Romů a jejich kultury na pozadí světových dějin od počátků po současnost.

AKCE

4. Sochařské sympozium in memoriam O. Gadžor

Týdenní sochařská dílna, která se bude konat na památku loni zesnulého sochaře Ondřeje Gadžora, představí tvorbu a práci čtyř romských osobností z České republiky a Slovenska. Sochařské sympozium nabídne návštěvníkům možnost sledovat při práci umělce, kteří budou přímo v prostorách Muzea romské kultury tvořit svá díla. 14. 9.–19. 9.

Muzeum romské kultury, Bratislavská 67, Brno.

Turnaj národů ve futsale

V rámci festivalu Babylonfest spolupřádá Muzeum romské kultury turnaj ve futsale, kterého se zúčastní týmy brněnských národnostních menšin. Akce je doprovodným programem výstavy Svět bez hranic. Romové a sport. 20. 9. od 11 hodin

Sokol 1 (Stadion), Kounicova 20

V sobotu 15. 11. 2014 se koná opět taneční soutěž

Terne čercheňa

v Sokolovně v Hranicích od 11.00 hod. Přihlásit se můžete do 15. 10. Vystoupení bude limitované časem, aby měli všichni stejné podmínky: tři minuty na jedno vystoupení. Kategorie jsou rozdělené na tradiční romské tance a moderní tanec – hip hop. Jeden název taneční skupiny jedno vystoupení. Akce se koná v Sokolovně v Hranicích Tyršova ul.

Počet vystupujících, název skupiny, kategorie tance prosím pište do zpráv: rsutory@mesto-hranice.cz

Nabídka inzerce

Ceník:

celá strana	5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany	3 500 Kč (rozměr 26×20 či 40×13)
1/4 strany	1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát	7 Kč/cm ²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25 %

žádosti o inzerci na mail: holomkova@srnm.cz

Romové, pojd' me volit stranu číslo 6 a kandidáta číslo 4!

Komunální volby jsou již za dveřmi a je to pro nás příležitost podílet se na věcech veřejných! Rastislav Lučanský je romský kandidát, který ví, jak zlepšit situaci v sociálně vyloučených lokalitách za pomoci prostředků Evropské Unie. Svým volebním hlasem můžeme prosadit změny, které nám pomůžou lépe žít.

Není čas pro pasivní přístup!

Romové, pomozte profesionálnímu romskému politikovi zastupovat Vaše práva. Volte stranu č. 6 – Moravané, volte kandidáta č. 4 – Rastislava Lučanského.

Tento úspěšný romský muž a politik slibuje rozvoj obchodního a společenského života pro Romy, vybudování důstojných domů pro seniory a zlepšení situace v sociálně vyloučených lokalitách. Rastislav Lučanský je také proti hazardu ve městech.

Romové! Pojd' me volit!

Volby jsou jediná možnost jak dát o sobě vědět na vyšší úrovni a zlepšit život sobě a svým dětem. Volby bez Romů znamenají, že se později budou jiní rozhodovat o nás bez nás.

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno: .....
 název organizace: .....
 adresa, PSČ: .....
 e-mail: ..... telefon: .....
 počet objednaných výtisků: .....
 způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00.
 Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100
 cena předplatného pro rok 2014 je 280 Kč

Vydávání Romano hangos podporuje

Ministerstvo kultury České republiky

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

